

Sử dụng trí tuệ nhân tạo (AI) trong báo chí - lợi ích, thách thức và gợi ý giải pháp dưới góc độ văn hóa báo chí

PGS, TS. TRƯƠNG THỊ KIÊN

Học viện Báo chí và Tuyên truyền; Email: kien_bctt@yahoo.com

Nhận ngày 3 tháng 4 năm 2024; chấp nhận đăng tháng 6 năm 2024.

Tóm tắt: Trong kỷ nguyên số, trí thông minh nhân tạo (Artificial Intelligence, viết tắt là AI) đã thâm nhập sâu trong mọi lĩnh vực của đời sống. Ở những lĩnh vực có sự gắn kết mật thiết với kỹ thuật - công nghệ như báo chí truyền thông, sẽ càng thấy rõ điều này. Trí tuệ nhân tạo đã bước vào đời sống báo chí, tham gia tích cực, hiệu quả trong nhiều công đoạn của quá trình sản xuất các sản phẩm. Tuy nhiên, công cụ AI rất hữu ích nhưng cũng có những mặt trái, đòi hỏi các nhà báo, cơ quan báo chí, cơ quan quản lý nhà nước về báo chí phải có những giải pháp để ứng xử với báo chí AI dưới góc độ văn hóa.

Từ khóa: trí tuệ nhân tạo, văn hóa báo chí.

Abstract: In the digital age, Artificial Intelligence (AI) has deeply penetrated every aspect of life. This is especially evident in fields closely tied to technology, such as journalism and communication. AI has become an integral part of journalism, actively and effectively participating in many stages of the production process. However, while AI is a useful tool, it also has its drawbacks, requiring journalists, media organizations, and state management agencies to develop solutions to handle AI in journalism from a cultural perspective.

Keywords: artificial intelligence, journalistic culture.

Sự hiện diện sinh động của AI trong đời sống báo chí

Ứng dụng AI trong sản xuất báo chí truyền thông đã trở thành chủ đề nóng trên nhiều diễn đàn. Người ta còn gọi thời đại hiện nay là thời đại báo chí nhân tạo. Tại Việt Nam, trong khuôn khổ Hội báo toàn quốc 2024, báo chí AI cũng là một trong những chủ đề được quan tâm nhiều nhất. Nhiều tòa báo đã tìm kiếm những bộ công cụ phù hợp, phục vụ cho quá trình sản xuất sản phẩm. Nhiều tòa báo trang bị kỹ năng cho các nhà báo thích ứng với công nghệ AI. Lợi ích, tầm quan trọng của ứng dụng AI trong báo chí là điều không còn phải bàn cãi.

Vậy, AI là gì, và báo chí AI là gì?

AI (Artificial Intelligence) là trí thông minh nhân tạo. Nói một cách đơn giản, đó là khả năng máy móc, rô bốt hay máy tính có thể bắt chước các kỹ năng của con người để thực hiện các nhiệm vụ, công việc như con người, thậm chí là ở tốc độ, khối lượng và chất lượng cao hơn, nhanh hơn, năng suất hơn lao động con người.

Trong lĩnh vực báo chí, AI tạo nên những thuật ngữ mới, như nhà báo AI, phóng viên AI, biên tập viên AI, người dẫn chương trình AI, báo chí AI và hàng chục tính năng, hàng chục thuật ngữ đa dạng khác. Thực tế cho thấy, ứng dụng AI trong báo chí rất vi diệu. AI đang giúp cơ quan báo chí thực hiện tự động nhiều tác vụ có khối lượng lớn, với độ chính xác cao, tiết kiệm nhân lực, chi phí. Những

công việc mà AI đóng góp cho báo chí gồm:

1. AI phóng viên (viết tin, bài, chụp ảnh): AI dựa trên dữ liệu và thông tin đầu vào (các hệ thống sử dụng học máy và xử lý ngôn ngữ tự nhiên (NLP) để tổng hợp thông tin, tạo ra các bài viết có cấu trúc logic và dễ đọc).

2. AI biên tập viên: tự động kiểm tra lỗi chính tả, ngữ pháp, cú pháp trong văn bản, giúp giảm thiểu các lỗi phát sinh trong quá trình viết; đề xuất các sửa đổi và gợi ý từ ngữ phù hợp; tự động tạo ra tiêu đề, phụ đề cho các bài báo và chú thích cho hình ảnh; lưu ý những thông tin chưa chính xác□

3. AI quản trị kế hoạch sản xuất báo chí: dựa trên dự đoán nhu cầu công chúng, AI đề xuất các chủ đề, nội dung phù hợp cho kế hoạch sản xuất tờ báo; tối ưu hóa lịch trình sản xuất tờ báo và phân chia công việc giữa các nhóm biên tập, phóng viên; dự tính nhân lực, vật liệu, thời gian□

4. AI chuyển đổi giọng nói thành văn bản: công nghệ này thường được gọi là nhận dạng giọng nói tự động (ASR - Automatic Speech Recognition)

5. AI chuyển đổi văn bản thành giọng nói (TTS - Text-to-Speech): AI Xử lý văn bản, phân tích ngữ cảnh của văn bản để xác định cách phát âm, ngữ điệu và cảm xúc phù hợp; chọn lựa giọng nói phù hợp với nội dung và ngữ cảnh của văn bản; tạo ra âm thanh tương ứng với văn bản đã cho và phát ra thông qua loa hoặc tai nghe để người nghe có thể nghe được.

6. AI hỗ trợ tìm kiếm, lưu trữ tư liệu, phân loại tư liệu, tổng hợp tư liệu theo yêu cầu của nhà báo.

7. AI tổng hợp tin từ nhiều nguồn khác nhau, tạo ra các bản tin tổng hợp có chất lượng và tính thời sự cao.

8. AI □bóc băng□tự động: AI hỗ trợ □bóc băng□cho phóng viên ghi âm, ghi hình từ hiện trường về, tiết kiệm được thời gian làm tiền kỳ, hậu kỳ, đáp ứng tính cập nhật nhanh đối với các tin, bài thời sự phát thanh, truyền hình.

9. AI kiểm soát, giám sát công việc in ấn, phát

hành: AI giám sát các bước trong quy trình sản xuất từ việc chuẩn bị file in, điều chỉnh máy in, đến việc kiểm tra chất lượng sản phẩm in; phát hiện và cảnh báo về các lỗi có thể xảy ra trong quy trình như màu sắc không đúng, vết bẩn, hoặc lỗi in; đảm bảo sản phẩm được in đúng thời hạn và được phân phối đến đúng địa điểm□

10. AI tạo nhạc hiệu, nhạc cắt, nhạc nền theo yêu cầu: AI có thể sử dụng các mô hình học máy và mạng nơ-ron để tạo ra các loại âm nhạc theo yêu cầu căn cứ từ dữ liệu âm nhạc sẵn có.

11. AI chọn hình ảnh đại diện, hình hiệu, tạo trailer□ cho các chương trình truyền hình, video clip: AI có thể phân tích nội dung của video và tự động chọn hình ảnh đại diện phù hợp nhất; sử dụng các mô hình sinh (Generative models) để tạo ra các hình ảnh và đồ họa mới dựa trên mẫu có sẵn hoặc theo yêu cầu cụ thể; sử dụng các mẫu và mô hình dự đoán để tạo ra trailer hấp dẫn, bao gồm việc chọn lựa các cảnh quan trọng, âm nhạc phù hợp và hiệu ứng đồ họa□

12. AI mô phỏng ngữ điệu, giọng nói, biểu cảm, cử động khuôn mặt, hình thể... của phóng viên, biên tập viên người thật: Tính năng này đạt được thông qua việc tổng hợp các dữ liệu từ người thật để tạo ra các AI ảo, có hình ảnh và giọng nói giống hệt khuôn mẫu nhà báo ngoài đời.

13. AI thực hiện các thao tác tạo phong nền, xóa phong nền, thay thế phong nền chính xác về hình ảnh, màu sắc, kích cỡ, font□ của các đoạn dẫn; loại bỏ một vật thể, hình ảnh trong khuôn hình□

14. AI giao tiếp, tương tác, trả lời câu hỏi của công chúng: Thông qua các chatbot hoặc hệ thống trả lời tự động, AI tạo ra một kênh giao tiếp mới giữa báo chí và công chúng, giúp tăng cường sự tương tác và tham gia của người dùng.

15. AI cá nhân hóa nội dung thông tin: AI đề xuất các nội dung mà công chúng quan tâm thông qua quy trình gồm: thu thập dữ liệu truy cập của người dùng; phân tích dữ liệu; tạo hồ sơ người dùng; đề xuất nội dung phù hợp nhất với

từng cá nhân; theo dõi sự tương tác của người dùng và tối ưu hóa các đề xuất nội dung.

16. AI thu thập, giám sát, "quét" tin tức: Từ nhiều nguồn tin khác nhau trên môi trường mạng xã hội, AI thu thập, giám sát, "quét" tin tức để dự đoán xu hướng tìm kiếm của công chúng, những chủ đề "hot", những tin tức hấp dẫn, từ đó, gợi ý các chủ đề phù hợp cho nhà báo tác nghiệp

17. AI nghiên cứu công chúng báo chí: AI tiến hành những cuộc điều tra online dưới sự can thiệp, giám sát của con người.

18. AI phát hiện, dự báo, xác minh tin giả: bằng cách phân tích ngôn ngữ, giọng điệu, cảm xúc của các phát ngôn trong bài báo; phân tích ngữ cảnh (bao gồm nguồn gốc của thông tin, sự kiện liên quan và quan hệ giữa các bên) AI có thể đánh giá tính xác thực của tin tức, từ đó, cảnh báo tin giả, không đáng tin cậy cho cơ quan báo chí.

19. AI dẫn chương trình: AI có thể tạo ra giọng nói tự nhiên, giúp đọc tin tức, thông báo, hoặc dẫn chương trình một cách mạch lạc và chuyên nghiệp; AI nêu câu hỏi, ý kiến, phản biện khách mời trong chương trình và dẫn dắt các cuộc trò chuyện hoặc thảo luận trong chương trình

20. AI họa sĩ, "phóng viên ảnh" của tờ báo: AI có khả năng hoàn thiện bức tranh trong thời gian ngắn dựa trên đề bài, ý tưởng của cơ quan báo chí; tạo ra các hình ảnh và hình minh họa cho bài báo.

21. AI tạo video từ văn bản, từ các câu lệnh: AI có thể tạo video giới thiệu sản phẩm từ các câu lệnh hoặc mô tả về sản phẩm; tạo video hướng dẫn từ văn bản hoặc từ các câu lệnh hướng dẫn; tạo video phim ngắn từ câu chuyện hoặc kịch bản; tạo video tin tức từ các thông tin tin tức hoặc các câu lệnh tin tức.

Tóm lại, AI có thể được ứng dụng trong tất cả các khâu của quy trình sản xuất sản phẩm, chương trình, tờ báo, từ khâu xây dựng ý tưởng đến khai thác tư liệu, xử lý tư liệu, viết nội dung, biên tập, hoàn chỉnh hậu kỳ với chất lượng cao, tốc độ nhanh và chính xác AI hiện diện rất sinh

động trong đời sống báo chí, tạo nên một "cuộc cách mạng truyền thông nhân tạo"

Ngoài năng suất lao động và tiết kiệm thời gian, kinh phí, "nhà báo" AI là những nhân viên làm việc miệt mài, quên thứ bảy, Chủ nhật, quên ngày lễ, ngày nghỉ, không kêu ca, phàn nàn, không nhận chế độ trả lương, thưởng, thù lao Đối với nhà báo, AI giải phóng sức lao động đơn giản, giúp nhà báo có thêm thời gian tập trung vào công việc sáng tạo những sản phẩm chất lượng, phục vụ tốt hơn nhu cầu công chúng, có thời gian học tập nâng cao kiến thức và tiếp thu công nghệ mới.

Đối với công chúng báo chí, ứng dụng AI trong báo chí là một trải nghiệm thú vị. Cảm xúc ngạc nhiên, tò mò, lôi cuốn khi được tiếp cận "báo chí AI" cũng là một trạng thái kích thích mong muốn của công chúng. Nhờ AI, công chúng được cá nhân hóa tiếp nhận các sản phẩm báo chí một cách cao độ

Tại Việt Nam, cũng đã có nhiều công ty thiết kế phần mềm sản xuất "nhà báo AI" theo đơn đặt hàng của các cơ quan báo chí, nổi tiếng là FPT, Viettel AI, VNPT AI, VIN AI... Tùy vào nhu cầu, chiến lược phát triển và năng lực tài chính, các cơ quan báo chí có thể thuê công ty công nghệ để tạo ra những "nhà báo AI" theo đơn đặt hàng.

Những nguy cơ phản văn hóa đến từ "nhà báo AI"

Không thể phủ nhận những mặt tích cực mà AI đem lại trong lĩnh vực báo chí. Tuy nhiên, ứng dụng AI báo chí không hoàn toàn chỉ có ưu điểm, mà còn có những mặt trái, những "phản văn hóa", buộc các tòa báo, các nhà báo phải nhận diện rõ, từ đó, có những ứng xử phù hợp.

Một số nguy cơ phản văn hóa của ứng dụng AI trong báo chí như sau:

- *Nguy cơ xâm phạm bản quyền*

Hiện nay, việc tranh cãi về bản quyền, sở hữu trí tuệ các sản phẩm do AI tạo ra vẫn đang có nhiều tranh cãi. Có một thực tế là, tài nguyên trên Internet là vô cùng to lớn, phong phú, nhưng đều

được tạo ra bởi con người. Nhiều dữ liệu dù được công khai, nhưng lại thuộc bản quyền của các tổ chức, cá nhân. Trong khi thế giới và cả Việt Nam đang thắt chặt bảo vệ sở hữu bản quyền theo luật pháp, thì AI có thể tạo ra những sản phẩm báo chí dựa trên các dữ liệu có sẵn, tiềm ẩn nguy cơ vi phạm. Sự thu thập và sử dụng dữ liệu không đúng cách có thể gây ra tranh cãi và phản đối từ phía công chúng và cộng đồng. NVIDIA - một tập đoàn đa quốc gia của Mỹ, chuyên về phát triển bộ xử lý đồ họa và công nghệ chipset cho máy tính, thiết bị di động - đã bị kiện vì đào tạo trí tuệ nhân tạo (AI) bằng một tập dữ liệu mà không có sự đồng ý của tác giả, mở ra một trận chiến pháp lý mới về bản quyền và AI.

- Nguy cơ vi phạm tính chân thực, chính xác, khách quan

Công cụ AI có thể cung cấp thông tin không đáng tin cậy hoặc sai lệch dựa trên các lỗi vô ý trong dữ liệu được sử dụng. Do vậy, AI - dù là công cụ được sử dụng để kiểm chứng tin giả, nhưng cũng có thể trở thành công cụ tạo tin giả, nếu không được con người giám sát cẩn trọng.

Cùng với đó, AI khó có thể làm thay được nghiệp vụ của nhà báo trong khai thác thông tin, nên dễ xảy ra tình trạng tin sai, tin thiếu kiểm chứng. Nghiệp vụ nhà báo là trực tiếp khai thác thông tin từ cơ sở, có nguồn tin cụ thể, xác định. Để có một bài phản ánh, điều tra, phóng sự, hay những tác phẩm megastory, long form, infographics... chính xác tin gửi đến công chúng, nhà báo phải đồng thời sử dụng phương pháp phỏng vấn, quan sát tại hiện trường, tại cơ sở; phải nghiên cứu tài liệu - đặc biệt là những tài liệu "có bản quyền" được cung cấp bởi nguồn tin uy tín, tin cậy. Tất cả những phương pháp đó, AI khó có thể làm được. Trước hết là bởi AI không thể, hoặc khó có thể, tiến hành các công việc tiếp cận nguồn tin, phỏng vấn nhân chứng, xuống hiện trường, cơ sở... như phóng viên thật. Sau nữa, kể cả với tình huống AI được phép tiếp cận nhân vật phỏng vấn và

xuống hiện trường để quan sát, lấy tư liệu... thì vẫn có thể rơi vào trường hợp bị "lừa", "gài" thông tin, bởi nhân chứng sẽ có cảm giác "đang giao tiếp với 1 cỗ máy", không thật, dễ đánh lừa... Trong khi, với nhà báo con người - do tác động bởi các mối quan hệ của đời thực, hoặc bởi những ràng buộc về tình cảm và công việc, mà nguồn tin tự thấy có trách nhiệm cung cấp tin trung thực... Mặt khác, "trực giác" tinh tế là đặc tính của con người, có thể giúp nhà báo phát hiện "bản chất" sự việc chỉ cần thông qua quan sát một vài chi tiết nhỏ, hay đưa ra các kết luận chính xác thông qua một vài biểu hiện... "Trực giác" của con người là vô giá trong nghề báo. Các nhà báo có kinh nghiệm có thể hiểu các vấn đề phức tạp, thiết lập bối cảnh, phát hiện các tín hiệu tinh tế và đưa ra kết luận sáng suốt. Mặt khác, AI dựa trên các thuật toán và quy tắc được xác định trước nhưng bị hạn chế về tính linh hoạt. Nó có thể không nắm bắt đầy đủ những sắc thái phức tạp trong những câu chuyện của con người hoặc những ẩn ý của các sự kiện. Nếu không có trực giác của con người, hệ thống AI có thể thực hiện các phân tích sai lầm hoặc bỏ lỡ thông tin quan trọng^[1]. Những cái này, AI không có.

Do vậy, sử dụng AI để viết báo hay dẫn chương trình, phỏng vấn... phải có sự cẩn trọng, đặt dưới sự giám sát của con người.

- Nguy cơ xóa nhòa "thương hiệu", "bản sắc" tờ báo

Các câu lệnh giống nhau, các dữ kiện tương tự nhau có thể khiến AI đưa lại những bài báo giống nhau, hoặc na ná nhau ở nhiều cơ quan báo chí. Đó là lý do, mô típ tin, bài tường thuật trận đấu bóng đá, trận động đất, dự báo thời tiết - những thông tin đơn giản, lặp lại... được cho là phù hợp nhất với AI.

Những phát thanh viên, người dẫn chương trình AI, cho dù được trang trí đáng vẻ bên ngoài đẹp đẽ, gán cho chất giọng biểu cảm, thì cũng không đủ sức tạo nên bản sắc, thương hiệu riêng của nhà báo. Sự tinh tế, duyên dáng trong ánh

mắt, nụ cười, nét mặt; giọng điệu lên bổng xuống trầm; ngôn từ giàu tính trí tuệ toát ra từ cách vận dụng ngôn từ, sự ứng biến phong cách linh hoạt tùy từng nội dung, sự kiện, vấn đề... chính là cái làm nên sự khác biệt giữa nhà báo này với nhà báo kia, và giữa nhà báo con người với nhà báo AI. Thực tế, đài phát thanh, truyền hình có thương hiệu, uy tín, là nhờ có những "nhà báo thương hiệu". Trong khi các nhà báo AI không thể tạo nên thương hiệu, bản sắc. Do vậy, nguy cơ "nhòa thương hiệu" là hiện hữu nếu lạm dụng AI để sáng tạo, trình diễn các sản phẩm báo chí, âm nhạc, clip, tranh ảnh...

- Nguy cơ vi phạm đạo đức báo chí

AI có thể phân tích dữ liệu và viết báo, nhưng nó không thể đưa ra các quyết định mang tính đạo đức. AI có thể thu thập và phân tích thông tin nhưng nó không hiểu bối cảnh xã hội hoặc văn hóa mà công chúng tiếp nhận đang thuộc về. Khả năng phán đoán của con người, sự đồng cảm và đặc biệt là trách nhiệm đạo đức, văn hóa vẫn là những yếu tố thiết yếu trong báo chí.

Chúng tôi đồng tình với quan điểm của Gundel Henke khi cho rằng, "hệ thống AI học hỏi từ dữ liệu mà chúng được đào tạo. Nếu dữ liệu đó chứa thành kiến hoặc phân biệt đối xử thì có nguy cơ AI sẽ củng cố những thành kiến đó hoặc thậm chí vô tình tạo ra nội dung phân biệt chủng tộc, phân biệt giới tính hoặc có vấn đề khác. Trong báo chí, điều này có thể dẫn đến những báo cáo không chính xác hoặc thiên vị, gây bất lợi hoặc bôi xấu một số nhóm người nhất định"⁽²⁾.

Một vài gợi ý nâng cao hiệu quả sử dụng AI từ góc độ văn hóa

Văn hóa báo chí đòi hỏi báo chí phải đúng luật pháp, đạo đức và sự tiến bộ, tính khoa học. Do đó, sử dụng AI trong báo chí một cách hiệu quả, cũng phải xử lý, giải quyết các hạn chế của AI dưới chiều cạnh văn hóa báo chí. Dưới đây là một vài gợi ý:

- Tăng cường sự giám sát của con người đối

với AI để tận dụng tốt nhất các tính năng

Mặc dù AI có thể hỗ trợ nhà báo và cơ quan báo chí rất nhiều, nhưng vai trò của con người vẫn là không thể thay thế trong việc đưa ra các quyết định mang tính đạo đức và đảm bảo tính chính xác, trung thực và trách nhiệm của thông tin được truyền tải. Do đó, các sản phẩm báo chí do trí thông minh nhân tạo sản xuất hoặc mọi tính năng AI được cơ quan báo chí ứng dụng cũng phải được kiểm tra, giám sát bởi chặt chẽ bởi con người.

- Tăng cường tính thương hiệu, bản sắc của báo chí truyền thống

Hạn chế của báo chí AI chính là cơ hội của báo chí truyền thống. Công cụ AI có thể xóa nhòa bản sắc, thương hiệu, khó định hình tính riêng, độc đáo của các tờ báo, bài báo. Do đó, báo chí truyền thống phải đẩy mạnh yếu tố "bản sắc", "bản quyền", "độc đáo", "độc quyền" của thông tin và các sản phẩm báo chí nói chung.

- Cơ quan báo chí, nhà báo gia tăng bảo vệ bản quyền

AI dễ dàng lấy mất khẩu, "ăn cắp" dữ liệu từ các tờ báo một cách nhanh chóng. Chính vì vậy, các cơ quan báo chí cần có giải pháp quyết liệt bảo vệ bản quyền của mình bằng cách đăng ký bản quyền cho các tác phẩm, bao gồm bài báo, hình ảnh, video và các tác phẩm khác với cơ quan có thẩm quyền. Việc này giúp bảo vệ quyền lợi pháp lý, tự giới hạn đối với việc sao chép, phân phối hoặc sử dụng tác phẩm mà không có sự đồng ý của chủ sở hữu. Ngoài ra, cơ quan báo chí và nhà báo có thể cung cấp giấy phép sử dụng cho các tổ chức hoặc cá nhân muốn tái sử dụng nội dung của họ, sử dụng công nghệ chống sao chép để theo dõi và ngăn chặn việc sao chép trái phép nội dung bởi AI trên Internet. Công nghệ này có thể bao gồm việc sử dụng watermark, mã hóa hoặc các công cụ phát hiện sao chép tự động.

- Cơ quan báo chí, nhà báo nâng cao kiến thức, kỹ năng sử dụng AI để tận dụng tốt nhất những mặt tích cực, nâng cao chất lượng sản phẩm báo chí

Các nhà báo và cơ quan báo chí phải tích cực

tìm hiểu về AI, nắm rõ về các khái niệm, ứng dụng và tiềm năng của AI trong lĩnh vực báo chí; tìm hiểu về các thuật toán, công nghệ và ứng dụng cụ thể của AI trong sản xuất và phân phối thông tin. Việc tham gia các khóa học, đào tạo về AI hay hợp tác với các chuyên gia về công nghệ, ứng dụng AI trong báo chí có thể giúp nhà báo hiểu sâu hơn về cách sử dụng công nghệ này trong công việc hàng ngày, cách áp dụng các kỹ thuật mới nhất, cập nhật các xu hướng, công nghệ mới nhất của AI. Đồng thời, các cơ quan báo chí đầu tư công nghệ AI, giúp các nhà báo có thể sử dụng AI để thực hành và phát triển kỹ năng □
Làm được điều này, cơ quan báo chí có thể sử dụng AI trong công việc tốt nhất, từ đó tăng cường khả năng sáng tạo, hiệu suất và chất lượng của các sản phẩm.

- Nhà nước, Hội Nhà báo ban hành điều luật, quy ước về sử dụng AI trong báo chí

Dưới góc độ quản lý nhà nước về báo chí, Bộ Thông tin và Truyền thông cần ban hành Luật báo chí truyền thông, trong đó, quy định rõ về báo chí AI với các nguyên tắc, điều kiện, giới hạn sử dụng và những hành vi bị nghiêm cấm:

+ Quy định về tính minh bạch: điều luật có thể yêu cầu các cơ quan báo chí sử dụng AI phải minh bạch về việc sử dụng công nghệ này trong quá trình sản xuất thông tin, công khai thông tin về cách thức hoạt động của các thuật toán AI, nguồn gốc của dữ liệu....

+ Bảo vệ quyền riêng tư và dữ liệu: điều luật có thể đặt ra các quy định rõ ràng về bảo vệ quyền riêng tư và dữ liệu cá nhân trong quá trình sử dụng AI trong báo chí. Các cơ quan báo chí có thể được yêu cầu tuân thủ các nguyên tắc và quy định về quản lý và bảo vệ dữ liệu, cũng như cung cấp thông tin chi tiết về việc sử dụng dữ liệu cá nhân.

+ Kiểm soát và giám sát: điều luật có thể yêu cầu trách nhiệm của cơ quan quản lý báo chí trong việc thành lập các đơn vị kiểm soát và giám sát, xử lý việc sử dụng AI, đảm bảo rằng các cơ quan

báo chí tuân thủ các quy định và quy ước về việc sử dụng AI trong báo chí theo đúng quy định của pháp luật.

Hội Nhà báo Việt Nam cần ban hành Quy ước văn hóa sử dụng AI của nhà báo, cơ quan báo chí. Quy ước cần yêu cầu các cơ quan, nhà báo sử dụng AI phải đảm bảo các thuật toán AI không gây ra sai lệch, định kiến, vi phạm tính văn hóa, đảm bảo đúng pháp luật, nhân văn và khoa học trong việc sản xuất và phân phối thông tin; đảm bảo sử dụng AI để có được những sản phẩm báo chí AI công bằng và đa dạng. Quy ước cũng phải bám sát vào điều luật về báo chí AI, phải thể hiện được quy định về tính minh bạch trong sử dụng AI; quyền riêng tư và bản quyền dữ liệu cá nhân; không sai lệch và định kiến khi đưa tin bởi AI □

AI có những tiềm năng, thế mạnh không phải bàn cãi trong việc làm phong phú thêm hoạt động báo chí, tối ưu hóa các quy trình, giải phóng sức lao động cho con người. Tuy nhiên, bên cạnh thành công, thế mạnh, AI báo chí cũng tiềm ẩn những nguy hiểm, rủi ro và hạn chế. Do đó, việc tích hợp AI vào báo chí đòi hỏi các tòa soạn phải cân nhắc cẩn thận để đảm bảo rằng công nghệ này đóng vai trò như một công cụ hỗ trợ đắc lực, nhưng không thay thế vai trò của họ. Cơ quan báo chí phải sử dụng AI như một công cụ văn hóa. Đồng thời, các cơ quan quản lý nhà nước về báo chí, Hội Nhà báo nên ban hành các điều luật, quy ước sử dụng AI theo đúng quy định - soi chiếu từ chiều cạnh văn hóa báo chí./.

(1), (2) Gundel Henke, *The Dangers and Limitations of Artificial Intelligence in Journalism*, <https://www.purplepublish.com/en/blog/dangers-and-limitations-ai-in-journalism#:~:text=Journalists%20have%20a%20responsibility%20to,errors%20in%20the%20data%20used>. Sự nguy hiểm và những hạn chế của trí tuệ nhân tạo trong báo chí.

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Nguyễn Nhật Quang (2012), *Giáo trình □Trí tuệ nhân tạo* □, Nxb. Viện Công nghệ Thông tin và Truyền thông.
2. Ngô Hữu Phúc (2011), *□Nhập môn trí tuệ nhân tạo* □, Nxb. Viện Công nghệ Thông tin và truyền thông.